

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część X. — Wydana i rozesłana dnia 4. lutego 1910.

Treść: (M 19—21.) 19. Ustawa, dotycząca czasu trwania pracy i zamykania sklepów w przemysłach handlowych i przedsiębiorstwach pokrewnych. — 20. Ustawa o umowie służbowej pomocników handlowych i innych służbierców pozostających na podobnych posadach (ustawa o pomocnikach handlowych). — 21. Rozporządzenie, dotyczące początku mocy obowiązującej ustawy o pomocnikach handlowych.

19.

Ustawa z dnia 14. stycznia 1910,

dotycząca czasu trwania pracy i zamykania sklepów w przemysłach handlowych i przedsiębiorstwach pokrewnych.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

W rozdziale VI. ordynacji przemysłowej (obwieszczenie Ministra handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych z dnia 16. sierpnia 1907. Dz. u. p. Nr. 199) mają wejść w życie przytoczone w artykule II. zmiany oznaczenia przepisów dodatkowych oraz przepisy następujące jako nowe dodatki:

D. Dla pomocników w przedsiębiorstwach handlowych i spedycyjnych, oraz przy sprzedaży towarów w przemysłach produkcyjnych.

§ 96 d.

W przemysłach handlowych, w przemyśle spedycyjnym i przy sprzedaży towarów w przemysłach produkcyjnych należy zapewnić pomocnikom (§ 73.) po ukończeniu dziennej pracy nieprzerwany spoczy-

nek, wynoszący najmniej 11 godzin. Nieprzerwany spoczynek woźniców w przemyśle spedycyjnym ma wynosić najmniej 10 godzin.

W obrębie czasu pracy należy przyznać pomocnikom przerwę południową. Przerwa południowa może być przyznana dla wszystkich pomocników przedsiębiorstwa równocześnie albo też w drodze zmiany i musi wynosić, jeżeli praca popołudniowa trwa dłużej jak cztery godziny a pomocnicy spożywają obiad poza domem, w którym mieści się przedsiębiorstwo, najmniej półtorej godziny, zresztą zaś najmniej godzinę.

§ 96 e.

W przemysłach, których obrót towarowy odbywa się w lokalach przedsiębiorstwa otwartych dla publiczności (w sklepach), mają być lokale te wraz z należącymi do nich kantorami i składami zamknięte w czasie od godziny 8. wieczór do godziny 5. rano. Jedynie w handlu środkami spożywczymi mogą lokale te wraz z kantorami i składami być otwarte do godziny 9. wieczór.

Osoby, które w czasie zamykania sklepu znajdują się już w sklepie, wolno jeszcze obsłużyć.

Polityczna władza krajowa może po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej, odnośnych gmin, oraz przełożeń dotyczących stowarzyszeń i wydziałów pomocników zarządzić, że w poszczególnych gminach albo w pewnej ich części należy zamykać sklepy przez cały rok albo w pewnych okre-

sach czasu albo w pewnych dniach już o wcześniejszej godzinie dnia, którą ma się wyznaczyć między 7. i 8., względnie 9. godziną wieczór, albo iż należy je otwierać później aniżeli o piątej rano. Zarządzenie to można wydać dla przemysłów w ogólności albo dla ich poszczególnych kategorii.

§ 96 f.

W dniach targowych mogą lokale, wymienione w § 96. e, być otwarte dla zakupu i sprzedaży przedmiotów odnośnego targu równocześnie z rozpoczęciem się czasu targowego.

§ 96 g.

W lokalach, wymienionych w § 96. e, należy zapewnić pomocnikom sposobność siedzenia.

§ 96 h.

Postanowienia § 96. d co do minimalnego czasu spoczynku pomocników względnie postanowienia o zamykaniu sklepów, zawarte w 96. e (ustęp 1. i 3.), nie mają zastosowania:

1. do robót przy sporządzaniu inwentarza;
2. przy przenoszeniu przedsiębiorstwa na inne miejsce lub urządzaniu go na nowo;
3. do uczęszczania na targi;
4. do robót, które musi się wykonać natychmiast dla zapobieżenia zepsuciu towarów lub w innych wypadkach koniecznej potrzeby;
5. ponadto najwyżej w trzydziestu dniach w roku.

O ile minimalny czas spoczynku pomocników doznaje w wypadkach, wymienionych pod l. 1. do 5., skrócenia, wystarczy donieść o tem władzy przemysłowej; w wypadku, wspomnianym pod l. 4., można wnieść doniesienie to także dodatkowo w ciągu 24 godzin. Jeżeli jednak w wypadku, wspomnianym pod l. 5., zachodzi ponadto ograniczenie czasu zamykania sklepów (§ 96. e, ustęp 1. i 3.), wówczas oznaczone będą te wyjątkowe godziny zamykania sklepów, tudzież dni wyjątkowego zamykania sklepów przez władzę przemysłową pierwszej instancji po wysłuchaniu przełożeń odnośnych stowarzyszeń i wydziałów pomocników, i to wogóle albo dla poszczególnych gałęzi przedsiębiorstw i obszarów miejscowych.

W poszczególnych miejscach kąpielowych, w których w godzinach wieczornych zwykły panować szczególnie żywy ruch w interesach, może Minister

handlu w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych po wysłuchaniu odnośnej izby handlowej i przemysłowej, tudzież przełożeń dotyczących stowarzyszeń i wydziałów pomocników uchylić drogą rozporządzenia całkowicie lub częściowo przepisy o minimalnym czasie spoczynku pomocników, względnie o zamykaniu sklepów podczas sezonu.

Za przedłużenie czasu pracy należy się pomocnikom odpowiednie osobne wynagrodzenie.

§ 96 i.

W ciągu czasu, przez który lokale, wymienione w § 96. e, muszą być zamknięte, zakazane jest sprzedawanie towarów sposobem domokrażnym oraz na ulicy, o ile władza przemysłowa nie dopuści wyjątków co do sprzedawania towarów na ulicy.

Artykuł II.

Wprowadzone ustawą z dnia 22. lipca 1902, Dz. u. p. Nr. 155, przepisy dodatkowe rozdziału VI. ordynacyi przemysłowej „B. B. Dla pomocników w konsensowych przemysłach budowlanych i w innych przedsiębiorstwach budowy“ (§ 96. e) otrzymują oznaczenie „C. Dla pomocników w koncepcjonowanych przemysłach budowlanych i innych przedsiębiorstwach budowy“, a przepisy dodatkowe rozdziału VI. ordynacyi przemysłowej „C. Dla uczniów“ (§ 97. do 104. e) będą oznaczone „E. Dla uczniów“.

Artykuł III.

Postanowienia § 96. d do 96. h mają zastosowanie także do obrotu towarowego stowarzyszeń spożywczych i innych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Artykuł IV.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w trzy miesiące po ogłoszeniu.

Artykuł V.

Wykonanie ustawy tej poruczam Mojemu Ministrowi handlu w porozumieniu z Moim Ministrem spraw wewnętrznych.

Wiedeń, dnia 14. stycznia 1910.

Franciszek Józef wkr.

Bienerth wkr.

Haerdtl wkr.

Weiskirchner wkr.

20.

Ustawa z dnia 16. stycznia 1910

o umowie służbowej pomocników handlowych i innych służbierców, pozostających na podobnych posadach (ustawa o pomocnikach handlowych).

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

Stosunek służbowy osób, wymienionych w §§ 1. do 3., określony jest postanowieniami ustawy niniejszej.

Co do stosunku służbowego pomocników handlowych wstępują postanowienia te w miejsce tytułu szóstego, księgi pierwszej kodeksu handlowego.

Artykuł 56. kodeksu handlowego zostaje uchylony.

§ 1.

Postanowienia ustawy niniejszej odnoszą się do stosunku służbowego osób, które w przedsiębiorstwie kupca są powołane przeważnie do świadczenia usług kupieckich (pomocnicy handlowi) albo usług wyższych, nie kupieckich.

Osób zatrudnionych u kupca, których używa się jedynie wyjątkowo do usług kupieckich, oraz tych osób, które pełnią przeważnie czynności podrzędne, nie należy uważać za pomocników handlowych.

§ 2.

Postanowienia ustawy niniejszej mają dalej zastosowanie do stosunku służbowego osób, które są powołane przeważnie do świadczenia usług kupieckich lub usług wyższych, nie kupieckich w interesach, prowadzonych przez przedsiębiorstwa lub zakłady niżej wymienionego rodzaju, chociaż przedsiębiorca lub zakład nie jest kupcem w znaczeniu kodeksu handlowego:

1. w przedsiębiorstwach wszelkiego rodzaju, do których stosuje się ordynacya przemysłowa;

2. w zakładach kredytowych, kasach oszczędności, kasach zaliczkowych, stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych, zakładach zastawniczych, zakładach zaopatrzenia i zakładach rentowych, kasach chorych, zarejestrowanych kasach zapomogowych, zakładach ubezpieczenia wszelkiego rodzaju bez względu na to, czy one zajmują się prywatnymi interesami ubezpieczeniowymi, czy też służą do celów ubezpieczenia publicznego, jak również w związkach wspomnianych zakładów;

3. w redakcyi, zarządzie lub sprzedaży periodycznego pisma drukowego;

4. w kancelaryach adwokackich i notaryalnych;

5. u pośredników handlowych, u techników prywatnych, rządownie upoważnionych, urzędników patentowych, w prywatnych zakładach pośrednictwa w interesach i w biurach wywiadowczych;

6. w c. k. trafikach tytoniu i kolekturach loteryjnych.

§ 3.

Jeżeli przedsiębiorstwo w rodzaju, określonym w §§ 1. lub 2., prowadzone jest przez Dwór, fundusz publiczny, kraj, powiat lub gminę, wówczas osoby, używane w przedsiębiorstwach tych do usług kupieckich lub usług wyższych, nie kupieckich, podlegają postanowieniom ustawy niniejszej, o ile ich stosunek służbowy polega na umowie prywatnoprawnej.

§ 4.

Stosunek służbowy osób, zatrudnionych w charakterze urzędników lub funkcyjaryuszy państwa, jednego z zakładów państwowych lub funduszu zarządzanego przez państwo, nie doznaje zmiany wskutek postanowień ustawy niniejszej.

§ 5.

Postanowienia ustawy niniejszej nie mają zastosowania do uczniów w rozumieniu ordynacyi przemysłowej, do funkcyjaryuszy żegluga morskiej i kolei żelaznych, do funkcyjaryuszy w przedsiębiorstwach rolniczych i lasowych, o ile te ostatnie osoby nie są pomocnikami handlowymi, tudzież do osób, co do których obowiązują postanowienia powszechnej ustawy górniczej.

§ 6.

Rodzaj i zakres świadczeń, tudzież należne za niego wynagrodzenie (pobory w pieniądzu i w naturze) określa w braku umowy zwyczaj miejscowy, istniejący dla odnośnego rodzaju przedsiębiorstwa. Jeżeli niema takiego zwyczaju należy świadczyć usługi, odpowiadające danym okolicznościom, i uiszczać takie samo wynagrodzenie.

Jeżeli strony umawiające się należą do związków służbodawców i służbierców, wówczas uważa się układ zbiorowy, zawarty pomiędzy tymi związkami, za umowę, o ile nie ułożono się w sposób odmienny.

Oddawanie ubikacyi mieszkalnych służbiercom oraz żywienie ich na rachunek wynagrodzenia może być zakazane przez odnośne Ministerstwo drogą rozporządzenia po wysłuchaniu korporacyi, do których należy w myśl ustawy zastępstwo

Zakres
zastosowania
ustawy.

Treść umowy
służbowej.

dotyczących interesów (izb handlowych i przemysłowych, zgromadzeń słowarzyszeniowych, zgromadzeń pomocników itp.) dla przedsiębiorstw pewnego szczególnego rodzaju albo dla obszaru pewnych miejscowości.

Służbierca może po zawarciu umowy służbowej żądać od służbodawcy pisemnego stwierdzenia istotnych praw i obowiązków, wynikających z umowy tej (kartki służbowej). Nie podpisane notatki tego rodzaju są wolne od należytości stemplowych i bezpośrednich.

§ 7.

Ustawowy
zakaz konkurencji.

Służbiercom, wymienionym w § 1., ustęp 1., nie wolno bez zezwolenia służbodawcy prowadzić samodzielnego przedsiębiorstwa kupieckiego, ani też załatwiać na własny lub cudzy rachunek interesów handlowych w gałęzi przedsiębiorstwa służbodawcy.

Jeżeli służbierca przekroczy ten przepis, może służbodawca żądać zwrotu wyrządzonej szkody albo zamiast tego domagać się, aby interesy zawarte na rachunek pomocnika były uważane za zawarte na jego rachunek. Co do interesów, zawartych na cudzy rachunek, może on żądać wydania otrzymanego za to wynagrodzenia albo odstąpienia pretensji do wynagrodzenia.

Roszczenia służbodawcy gasną w trzech miesiącach, licząc od chwili, w której dowiedział się o zawarciu interesu, w każdym zaś razie w pięciu latach, licząc od chwili zawarcia interesu.

§ 8.

Wynagrodzenie.
a) Prawa w razie przeszkód w pełnieniu służby.

Jeżeli służbierca dozna po wstąpieniu w stosunek służbowy przeszkód w pełnieniu służby wskutek choroby lub nieszczęśliwego wypadku, a nie spowodował przeszkód tych rozmyślnie lub przez wielką niedbałość, wówczas zatrzymuje on prawo do wynagrodzenia przez czas sześciu tygodni.

Kwoty, które tenże pobiera podczas trwania przeszkody na zasadzie publiczno-prawnego ubezpieczenia, nie wolno liczyć na poczet poborów pieniężnych.

Służbierca zatrzymuje także prawo do swych poborów pieniężnych, jeżeli wskutek innych ważnych przyczyn, dotyczących jego osoby, doznaje bez swej winy w ciągu krótkiego stosunkowo czasu przeszkód w pełnieniu służby.

Jeżeli przeszkody w pełnieniu służby wynikły wskutek dopełniania obowiązku służby wojskowej, wówczas zatrzymuje on prawo do swych poborów pieniężnych na czas aż do czterech tygodni, o ile stosunek służbowy trwał już od roku bez przerwy.

Prawo to nie istnieje, jeżeli powołano pomocnika do dopełnienia obowiązku wojskowej służby prezencyjnej przez wyznaczony ustawą jednoroczny lub dłuższy przeciąg czasu.

§ 9.

Wskutek przeszkód w pełnieniu służby, spowodowanych tymi przyczynami (§ 8.), nie wolno oddalić służbiercy, o ile przeszkody te nie przekraczają czasu, na który rozciąga się prawo do dalszego poboru wynagrodzenia. Jeżeli podczas trwania tych przeszkód nastąpiło wypowiedzenie, pozostają prawa służbiercy w mocy przez czas, oznaczony w § 8., jakkolwiek stosunek służbowy kończy się wcześniej.

Natomiast gasną prawa te z ustaniem stosunku służbowego, jeżeli stosunek ten ulega rozwiązaniu wskutek upływu czasu, na który go zawarto, lub wskutek dawniejszego wypowiedzenia. To samo ma miejsce wówczas, jeżeli oddalono służbiercę z innego powodu, a nie dla przeszkód w pełnieniu służby, spowodowanych zaśłabnięciem, wypadkiem nieszczęśliwym lub dopełnianiem obowiązku służby wojskowej.

§ 10.

Jeżeli zastrzeżono, iż służbierca ma otrzymywać prowizję od interesów, które przyprowadził do skutku lub w których pośredniczył, wówczas należy mu się w braku umowy prowizya, będąca w zwyczaju dla odnośnej gałęzi interesów w miejscu przedsiębiorstwa, dla którego pracuje.

W braku umowy uzyskuje się prawo do prowizji przy interesach sprzedaży dopiero po wypłynięciu zapłaty i tylko w stosunku do kwoty, która wpłynęła, a przy innych interesach z chwilą zawarcia interesu.

Obrachunek co do przypadających do zapłaty prowizji odbywa się w braku umowy z końcem czerwca i z końcem grudnia każdego roku, jeżeli zaś stosunek służbowy kończy się przed upływem półroczka kalendarzowego, w chwili wystąpienia ze służby.

Służbierca może niezależnie od uzasadnionego w innych przepisach ustawowych prawa do żądania przedłożenia ksiąg domagać się udzielenia wyciągu z ksiąg co do tych interesów, które przysły do skutku przez jego działalność.

§ 11.

Służbiercy należy się w razie wątpliwości prowizya także od takich interesów, które przysły do skutku bez jego bezpośredniego współdziałania podczas trwania stosunku służbowego między przydzieloną mu lub pozyskaną przez niego klientelą a służbodawcą.

Jeżeli służbiercę ustanowiono wyraźnie wyłącznym zastępcą służbodawcy w pewnym oznaczonym okręgu, wówczas należy mu się w braku porozumienia prowizya także od takich interesów, które zawarte zostały w tym okręgu bez jego współdziałania podczas trwania stosunku służbowego przez służbodawcę albo dla tegoż.

Jeżeli wykonanie interesu, zawartego przez służbiercę lub za jego pośrednictwem, albo też wzajemne świadczenie osoby trzeciej, z którą interes zawarto, nie przyszło do skutku całkowicie lub częściowo wskutek zachowania się służbodawcy i jeżeli nie było do tego ważnych powodów, dotyczących osoby drugiego kontrahenta, wówczas może służbierca żądać pełnej prowizyi.

§ 12.

Jeżeli służbodawca wbrew umowie przeszkadza służbiercy, by tenże zarobił prowizye lub dyety w zakresie umówionym lub spodziewanym stosownie do zawartych układów, wówczas należy się temu ostatniemu odpowiednie odszkodowanie.

§ 13.

Służbierca, któremu poruczono zawarcie interesów lub pośredniczenie w nich, nie może bez zezwolenia służbodawcy przyjmować od osoby trzeciej, z którą zawiera interesa dla służbodawcy albo względem której w interesach takich pośredniczy, ani prowizyi ani innego wynagrodzenia.

Niezależnie od ewentualnych dalszych pretensyi do zwrotu szkody może służbodawca żądać od służbiercy wydania prowizyi lub wynagrodzenia, które tenże nieprawnie pobrał.

§ 14.

Jeżeli zastrzeżono, iż wynagrodzenie ma polegać całkowicie lub częściowo na udziale w zysku ze wszystkich lub pewnych interesów, albo iż zysk ma w inny sposób rozstrzygać o wysokości wynagrodzenia, wówczas w braku umowy odbywa się obrachunek za ubiegły rok obrotowy na podstawie bilansu.

Służbierca może domagać się przeglądu ksiąg, o ile to jest potrzebne dla stwierdzenia prawdziwości obrachunku.

§ 15.

Bieżącą płacę należną służbiercy ma się wypłacać najpóźniej z końcem każdego miesiąca kalendarzowego.

§ 16.

Jeżeli służbierca ma prawo do peryodycznej remuneracyi albo do innego szczególnego wynagro-

dzenia, należy mu się remuneracya ta względnie wynagrodzenie to mimo rozwiązania stosunku służbowego przed zapadłością roszczenia w takiej kwocie, która odpowiada stosunkowi między okresem służby, za który przyznano wynagrodzenie, a przebytym czasem służby.

§ 17.

Jeżeli stosunek służbowy trwał bez przerwy już od sześciu miesięcy, należy dozwolnić służbiercy corocznie nieprzerwanego urlopu przez przeciąg co najmniej dziesięciu dni. Jeżeli stosunek służbowy trwał bez przerwy już od pięciu albo piętnastu lat, wynosi urlop roczny najmniej dwa, a w ostatnim przypadku najmniej trzy tygodnie. Rozpoczęcie urlopu należy oznaczyć za wzajemnym porozumieniem zawczasu z uwzględnieniem pory, odpowiadającej stosunkom przedsiębiorstwa.

Podczas urlopu zatrzymuje służbierca prawo do swych poborów pieniężnych.

W przedsiębiorstwach przemysłowych, w których zatrudnia się nie więcej jak trzech pomocników, można udzielać urlopu w dwóch mniej więcej równych odstępach czasu.

Do urlopu tego nie wolno wliczać czasu, przez który służbierca doznawał przeszkód w pełnieniu służby wskutek choroby lub nieszczęśliwego wypadku.

Służbodawca nie jest obowiązany do udzielenia urlopu, jeżeli służbierca wypowiedział posadę.

§ 18.

Służbodawca jest obowiązany zaprowadzić i utrzymywać swoim kosztem te wszystkie urządzenia co do pracowni i sprzętów, które ze względu na jakość usług są potrzebne dla ochrony życia i zdrowia służbierców.

Jeżeli służbodawca odstępuje służbiercy ubikacye mieszkalne, nie wolno przeznaczać na ten cel ubikacyi szkodliwych dla zdrowia.

Służbodawca ma starać się o to, aby pracowni byli w czasie trwania pracy, o ile rodzaj zajęcia na to pozwala, jasne, czyste i wolne od pyłu, aby je w zimie ogrzewano i aby znajdowało się tam dość siedzeń dla użytku pracujących podczas przerw w pracy.

W celu strzeżenia obyczajności ma służbodawca zarządzić te środki, które są wskazane ze względu na wiek i płeć służbierców.

§ 19.

Stosunek służbowy kończy się z upływem czasu, na który go zawarto.

Urlop.

Obowiązek pieczy.

Ustanie stosunku służbowego.

c) Udział w zysku.

d) Płaca bieżąca.

e) Remunera-
cyja.

Stosunek służbowy, umówiony na próbę, może być rozwiązany każdej chwili w ciągu pierwszego miesiąca próby przez obie strony.

a) Wypowiedzenie.

Jeżeli stosunek służbowy zawarto lub przedłużono bez oznaczenia czasu, wówczas można go rozwiązać przez wypowiedzenie według następujących postanowień.

§ 20.

W braku umowy lub zwyczaju miejscowego korzystniejszego dla służbobierycy może każda strona rozwiązać stosunek służbowy z upływem każdego kwartału kalendarzowego po poprzednim sześciotygodniowym wypowiedzeniu.

Terminu wypowiedzenia nie można skrócić drogą umowy poniżej jednego miesiąca; termin ten musi się zawsze kończyć w dniu piętnastym lub ostatnim miesiąca kalendarzowego.

Jeżeli zawarto stosunek służbowy tylko na czas przejściowej potrzeby, wówczas mogą obie strony rozwiązać go każdej chwili w ciągu pierwszego miesiąca, dotrzymując jedynotygodniowego terminu wypowiedzenia.

Termin wypowiedzenia musi być zawsze równy dla obu stron. Jeżeli umówiono nierówne terminy, wówczas obowiązuje dla obu stron termin dłuższy.

§ 21.

Stosunek służbowy, zawarty na czas życia pewnej osoby albo na dłużej jak pięć lat, może być wypowiedziany przez służbobierycę po upływie pięciu lat z zachowaniem sześciomiesięcznego terminu wypowiedzenia.

§ 22.

Po wypowiedzeniu należy pozostawić służbobierycy na żądanie celem wyszukania nowej posady odpowiedni wolny czas w dniach powszednich bez ograniczania wynagrodzenia.

Bliższe przepisy co do pozostawienia wolnego czasu można dla przedsiębiorstw pewnego rodzaju albo dla obszaru pewnych miejscowości wydać drogą rozporządzenia.

§ 23.

b) Konkurs.

Jeżeli po objęciu stosunku służbowego otwarto konkurs do majątku służbodawcy, wstępuje masa konkursowa w umowę. W ciągu miesiąca, licząc od dnia otwarcia konkursu, może jednak służbobieryca rozwiązać stosunek służbowy bez wypowiedzenia, a zarządca masy z zachowaniem ustawowego lub umówionego krótszego terminu wypowiedzenia.

Jeżeli stosunek służbowy uległ rozwiązaniu przez wypowiedzenie ze strony zarządcy masy przed

upływem oznaczonego czasu, na który go zawarto, albo jeżeli w umowie zastrzeżono dłuższy termin wypowiedzenia, wówczas może służbobieryca żądać zwrotu zrzędzonej mu szkody.

§ 24.

W razie śmierci służbobierycy, któremu służbodawca odstąpił na podstawie umowy służbowej ubikację mieszkalną, należy opróżnić mieszkanie w ciągu miesiąca, jeżeli służbobieryca prowadził własne gospodarstwo domowe, a w innych wypadkach w ciągu czterech dni po śmierci.

Służbodawca może jednak zażądać natychmiastowego opróżnienia pewnej części mieszkania, o ile to jest potrzebnem dla pomieszczenia następcy i jego urzędzenia.

§ 25.

Każda ze stron może rozwiązać stosunek służbowy, który zawarto na czas oznaczony, przed upływem tego czasu, a w innych wypadkach bez dotrzymywania terminu wypowiedzenia, jeżeli zachodzą ważne powody.

§ 26.

Za ważny powód, upoważniający służbobierycę do przedwczesnego wystąpienia, należy w szczególności uważać:

1. jeżeli służbobieryca stanie się niezdolnym do dalszego pełnienia służby albo jeżeli nie może jej kontynuować bez szkody dla swego zdrowia lub obyczajności;

2. jeżeli służbodawca zmniejsza niepomiernie lub zatrzymuje wynagrodzenie, przypadające służbobierycy, jeżeli go krzywdzi przy poborach w naturze przez dostarczanie niezdrowego lub nie wystarczającego pożywienia albo niezdrowego mieszkania lub jeżeli narusza inne istotne postanowienia umowy;

3. jeżeli służbodawca wzbrania się dopełniać obowiązków (§ 18.), należących do niego w myśl ustawy a mających na celu ochronę życia, zdrowia albo obyczajności służbobierycy;

4. jeżeli służbodawca dopuszcza się czynnych zniewag, naruszenia obyczajności albo dotkliwych obraz czei przeciw służbobierycy lub członkom jego rodziny albo jeżeli odmawia obrony służbobierycy przeciw takim działaniom ze strony innego pomocnika lub jednego z członków rodziny służbodawcy.

§ 27.

Za ważny powód, uprawniający służbodawcę do przedwczesnego oddalenia, należy w szczególności uważać:

c) Śmierć służbobierycy.

d) Przedwczesne rozwiązanie.

1. jeżeli służbobierca jest niewierny w służbie, jeżeli każe sobie przyznawać nieprawne korzyści przez osoby trzecie bez wiedzy lub woli służbodawcy, a zwłaszcza jeżeli wbrew przepisowi § 13. przyjmuje prowizję lub inne wynagrodzenie albo jeżeli popełni taką czynność, która czyni go niegodnym zaufania służbodawcy;

2. jeżeli służbobierca jest niezdolny do świadczenia usług, przyobiecanych lub odpowiadających danym stosunkom (§ 6.);

3. jeżeli jeden z służbobierców, wymienionych w § 1., ustęp 1., prowadzi samodzielne przedsiębiorstwo kupieckie bez zezwolenia służbodawcy albo załatwia interesy handlowe w gałęzi przedsiębiorstwa służbodawcy na rachunek własny lub cudzy;

4. jeżeli służbobierca bez uznanej prawnie przeszkody zaniedbuje pełnienie służby przez czas znaczny ze względu na dane okoliczności albo jeżeli wzbrania się uporeczywie świadczyć usługi lub poddać się zarządzeniom służbodawcy, usprawiedliwionym ze względu na przedmiot usług, albo jeżeli usiłuje uwieść innych pomocników do nieposłuszeństwa wobec służbodawcy;

5. jeżeli służbobierca doznaje przeszkód w pełnieniu służby wskutek choroby lub nieszczęśliwego wypadku dłużej aniżeli przez sześć tygodni albo wskutek dłuższej kary na wolność lub nieobecności przez czas znaczny ze względu na zachodzące okoliczności albo wskutek powołania do służby wojskowej, przekraczającej ustawowy czas trwania ćwiczeń wojskowych;

6. jeżeli służbobierca dopuści się czynnych zniewag, nauszenia ohydzalności lub znaczniejszych obraz czei przeciw służbodawcy, jego zastępcy, członkom ich rodzin lub przeciw osobom wspólnie z nim służącym.

§ 28.

Jeżeli służbobierca występuje przedwcześnie bez ważnego powodu albo jeżeli ponosi winę co do przedwczesnego oddalenia, ma służbodawca prawo do zwrotu wyrządzonej mu szkody.

Służbobierycy służy prawo do odpowiedniej części zapłaty za wykonane już świadczenia, których wynagrodzenie nie jest jeszcze płatne, tylko o tyle, o ile świadczenia te wskutek przedwczesnego rozwiązania stosunku służbowego nie straciły dla służbodawcy wartości całkowicie lub w przeważnej części.

§ 29.

Jeżeli służbodawca oddała służbobierycę przedwcześnie bez ważnego powodu albo jeżeli ponosi

winę co do przedwczesnego wystąpienia, wówczas może służbobierca, niezależnie od ewentualnych dalszych roszczeń do zwrotu szkody, żądać oprócz części wynagrodzenia, odpowiadającej jego dotychczasowym usługom, nadto należnego mu w myśl umowy wynagrodzenia za ten czas, który musiałby upłynąć aż do ustania stosunku służbowego wskutek upływu oznaczonego czasu umowy lub wskutek prawidłowego wypowiedzenia.

Całe wynagrodzenie staje się płatne z chwilą rozwiązania stosunku służbowego

§ 30.

Jeżeli przyjęto służbobierycę pod tym wyraźnym warunkiem, iż ma objąć służbę punktualnie w pewnym ściśle oznaczonym dniu, wówczas może służbodawca odstąpić od umowy, jeżeli służbobierca z jakiegokolwiek powodu nie obejmie służby w oznaczonym dniu.

Oprócz tego wypadku może służbodawca odstąpić od umowy przed wstąpieniem służbobierycy do służby, jeżeli ten ostatni, nie doznając nieuchronnych przeszkód, nie obejmuje służby w umówionym dniu albo jeżeli wstąpienie do służby przewleka się wskutek nieuchronnej przeszkody o więcej jak 14 dni. To samo ma miejsce, jeżeli zachodzi powód uprawniający służbodawcę do przedwczesnego oddalenia służbobierycy.

Służbobierca może przed objęciem służby odstąpić od umowy, jeżeli zachodzi powód, uprawniający go do przedwczesnego wystąpienia ze stosunku służbowego. To samo ma miejsce wówczas, jeżeli wstąpienie do służby przewleka się wskutek zawinienia służbodawcy albo wskutek wypadku, odnoszącego się do niego, dłużej jak 14 dni. Jeżeli służbobierca wstępuje w tym ostatnim wypadku do służby pomimo zwłoki, należy mu się wynagrodzenie od tego dnia, w którym wstąpienie do służby winno było nastąpić.

Jeżeli przed wstąpieniem do służby otwarto konkurs do majątku służbodawcy, wówczas może zarówno zarządca masy jak i służbobierca odstąpić od umowy.

§ 31.

Jeżeli służbodawca odstąpił od umowy bez ważnego powodu albo jeżeli przez swe zawinione działanie dał służbobierycy uzasadniony powód do odstąpienia, wówczas winien on zwrócić temu ostatniemu wynagrodzenie należne za czas, któryby musiał upłynąć aż do ustania stosunku służbowego w razie prawidłowego wypowiedzenia w dniu wstąpienia do służby. Jeżeli zawarto stosunek służbowy na pewien czas oznaczony, wówczas winien służbodawca zapłacić służbobierycy, jeżeli umówiony

czas trwania służby nie przenosi trzech miesięcy, wynagrodzenie, przypadające za cały czas jej trwania. Jeżeli zaś umówiony czas trwania służby przenosi trzy miesiące, częściową kwotę wynagrodzenia, przypadającą za trzy miesiące. Ewentualne dalsze roszczenia do zwrotu szkody nie doznają zmiany wskutek powyższych postanowień.

Te same prawa służą służbodzierncy, jeżeli zarządca masy odstąpił od umowy.

Jeżeli służbodziernca odstąpił od umowy bez ważnego powodu albo jeżeli przez swoje zawinione działanie dał służbodzierncy uzasadniony powód do odstąpienia, wówczas może służbodziernca żądać zwrotu szkody.

§ 32.

Obustronne
zawinięcie. Jeżeli obie strony ponoszą winę pod względem odstąpienia lub przedwczesnego rozwiązania stosunku służbowego, ma rozstrzygnąć sędzia według swobodnego uznania, czy i w jakiej wysokości należy się zwrot szkody.

§ 33.

Stopień pierw-
szego
roszczeń
o zwrot szkody
w konkursie. O ile roszczenia, dochodzone przez służbodzierncę na zasadzie §§ 23., 29. i 31., nie przekraczają wysokości wynagrodzenia, przypadającego za rok, należą one do pierwszej klasy wierzytelności konkursowych (§ 43., l. 2. ustawy konkursowej).

§ 34.

Termin do-
chodzenia
roszczeń
o zwrot
szkody. Roszczenia o zwrot szkody z powodu przedwczesnego wystąpienia lub przedwczesnego oddalenia w myśl §§ 28. i 29., tudzież roszczenia o zwrot szkody z powodu odstąpienia od umowy w myśl § 31. muszą być dochodzone sądownie w ciągu sześciu miesięcy pod rygorem utraty.

Przy roszczeniach pierwszego rodzaju rozpoczyna się termin ten z upływem dnia, w którym wystąpienie lub oddalenie zaszło, a przy roszczeniach drugiego rodzaju z upływem dnia, w którym wstąpienie do służby powinno było nastąpić.

§ 35.

Kaucya. Jeżeli służbodziernca złożył kaucyę, wówczas może on żądać, o ile służbodziernca podnosi przeciw niemu przy ustaniu stosunku służbowego roszczenia o zwrot szkody, aby kaucyę złożono w sądzie.

§ 36.

Klauzula kon-
kurencyjna. Umowa, ograniczająca służbodzierncę w działalności zarobkowej na czas po ustaniu stosunku służ-

bowego (klauzula konkurencyjna), nie ma skutku prawnego, jeżeli służbodziernca jest w czasie umowy tej małoletnim albo jeżeli wynagrodzenie w chwili ustania stosunku służbowego nie przekracza kwoty 4000 K rocznie.

Przy wyższym wynagrodzeniu ma umowa taka skuteczność tylko o tyle, o ile:

1. ograniczenie odnosi się do działalności w gałęzi przedsiębiorstwa służbodzierncy i nie przekracza okresu jednorocznego, oraz

2. o ile ograniczenie nie mieści w sobie ze względu na przedmiot, czas lub miejsce i w stosunku do gospodarczego interesu, jaki łączy się dla służbodzierncy z jego dostrzymaniem, niesłusznego utrudnienia dalszego utrzymania pomocnika.

§ 37.

Jeżeli służbodziernca przez zawinione postępowanie dał służbodzierncy uzasadniony powód do przedwczesnego wystąpienia lub do wypowiedzenia stosunku służbowego, wówczas nie może on dochodzić przeciw niemu praw, uzasadnionych klauzulą konkurencyjną.

To samo ma miejsce, jeżeli służbodziernca rozwiązuje stosunek służbowy, wyjawszy, gdy służbodziernca dał do tego uzasadniony powód przez swe zawinione postępowanie, albo gdy służbodziernca oświadczył przy rozwiązaniu stosunku służbowego, iż przez czas trwania ograniczenia będzie płacił pomocnikowi wynagrodzenie, które należało mu się w czasie ostatnim.

Jeżeli służbodziernca przyrzekł karę umowną na wypadek wykroczenia przeciw klauzuli konkurencyjnej, wówczas może służbodziernca żądać tylko przypadającej kary umownej; roszczenie względem dopełnienia lub względem zwrotu dalszej szkody jest wykluczone.

§ 38.

Kary umowne podlegają sędziowskiemu prawu umiarkowania.

§ 39.

Służbodziernca jest obowiązany wystawić po Świadczenie. pomocnikowi po ukończeniu stosunku służbowego na żądanie świadectwo pisemne co do czasu trwania i rodzaju służby. Niedopuszczalne są wpisy i uwagi w świadectwie, któreby utrudniały służbodzierncy uzyskanie nowej posady.

Jeżeli służbodziernca żąda świadectwa podczas trwania stosunku służbowego, należy mu wystawić je na jego koszt.

Świadczenia służbownicy, które znajdują się w przechowaniu służbodawcy, należy mu wydać każdej chwili na żądanie.

§ 40.

Przepisy bezwzględnie obowiązujące. Prawa, przysługujące służbownicy na zasadzie postanowień §§ 8. z wyjątkiem zdania ostatniego, 9., 10., ustęp ostatni, 12., 14., ustęp 2., 15., 16., 17., ustęp 1. do 4., 18., 19., ustęp 2., 20., ustęp 2. do 4., 21. do 24., 29., 30., ustęp 2. do 4., 31., ustęp 1. i 2., 34., 35., 37. do 39., nie mogą być ani uchylone ani ograniczone przez umowę służbową.

§ 41.

Właściwość sądu przemysłowego. Dla sporów ze stosunków służbowych, unormowanych ustawą niniejszą, właściwe są sądy przemysłowe, jeżeli do przedsiębiorstwa służbodawcy ma zastosowanie ordynacja przemysłowa.

§ 42.

Stosunek do innych ustaw. O ile ustawa niniejsza nie postanawia czego innego, mają przepisy powszechnego prawa cywilnego o umowie służbowej i umowie najmu usług zastosowanie do stosunków służbowych, unormowanych w ustawie tej.

Przepisy ordynacji przemysłowej z wyjątkiem §§ 72., 77., 80. do 80. i, 81., 84., 85. pozostają również w mocy dla unormowanych w ustawie tej stosunków służbowych, do których ordynacja przemysłowa ma zastosowanie, o ile ustawa niniejsza nie postanawia czego innego.

Artykuł II.

Po wysłuchaniu korporacji, do których w myśl ustawy należy zastępstwo odnośnych interesów (izb handlowych i przemysłowych, izb adwokackich, notaryalnych itd.), można z uwzględnieniem rodzaju przedsiębiorstwa i potrzeb ludności postanowić drogą rozporządzenia, iż przepisy ordynacji przemysłowej o spoczynku niedzielnym i czasie pracy mają mieć odpowiednie zastosowanie do stosunków służbowych, unormowanych w ustawie niniejszej a nie podlegających ordynacji przemysłowej.

Nadzór nad przestrzeganiem zobowiązań, uzasadnionych na tej podstawie i na podstawie §§ 18. i 39. ustawy niniejszej, można drogą rozporządzenia poruczyć inspektorom przemysłowym w myśl ustawy z dnia 17. czerwca 1883, Dz. u. p. Nr. 117.

Blizsze postanowienia co do właściwości władz i ich upoważnień do przyjmowania doniesień i karania wykroczeń, a to w granicach postanowień § 133. o. p., tudzież co do dopuszczalnych środków prawnych mają być wydane drogą rozporządzenia.

Artykuł III.

Przepisy ustawy niniejszej mają zastosowanie do stosunków służbowych, istniejących w czasie, gdy ustawa ta wejdzie w moc obowiązującą.

§§ 28., 29., 32. i 34. nie mają zastosowania, jeżeli przedwczesne rozwiązanie stosunku służbowego nastąpiło przed wejściem ustawy tej w życie.

Artykuł IV.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem, który będzie oznaczony rozporządzeniem Ministra sprawiedliwości, a najpóźniej w dniu 1. stycznia 1911.

Artykuł V.

Wykonanie ustawy niniejszej poruczam Moim Ministrom sprawiedliwości, handlu i spraw wewnętrznych.

Wiedeń, dnia 16. stycznia 1910.

Franciszek Józef wkr.

Bienert wkr.

Haerdtl wkr.

Weiskirehner wkr.

Hochenburger wkr.

21.

Rozporządzenie Ministra sprawiedliwości z dnia 20. stycznia 1910,

dotyczące początku mocy obowiązującej ustawy o pomocnikach handlowych.

Na podstawie artykułu IV. ustawy z dnia 16. stycznia 1910. Dz. u. p. Nr. 20 rozporządza się:

Ustawa z dnia 16. stycznia 1910. Dz. u. p. Nr. 20 o umowie służbowej pomocników handlowych i innych służbowników, pozostających na podobnych posadach, (ustawa o pomocnikach handlowych) wchodzi w życie w dniu 1. lipca 1910.

Hochenburger wkr.

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych

wychodzi nakładem c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica I., Seilerstätte l. 24,
także w roku 1910. w języku

niemieckim, chorwackim, czeskim, polskim, rumuńskim, ruskim, słoweńskim i włoskim.

Prenumerata na cały **rocznik 1910** każdego z tych ośmiu wydań Dziennika ustaw państwa wynosi za egzemplarz **8 K.** Pojedyncze jego części można odbierać w miejscu lub otrzymywać bezpłatnie pocztą.

Prenumerować można w składzie c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica I., Seilerstätte l. 24, i nabywać tamże także pojedyncze roczniki i pojedyncze części Dziennika ustaw państwa.

Ponieważ Dziennik ustaw państwa wydaje się względnie rozsyła się abonentom tylko po poprzednim złożeniu prenumeraty rocznej, przeto należy równocześnie z zaabonowaniem uiścić także przypadającą kwotę pieniężną; celem umożliwienia szybkiego i niewadliwego doręczenia pocztowego należy podać prócz dokładnego adresu mieszkania także odnośny okrąg doręczeń pocztowych.

Pojedyncze roczniki wydania **niemieckiego** można nabywać:

Rocznik	1849 za	4 K 20 h	Rocznik	1870 za	2 K 80 h	Rocznik	1891 za	6 K — h
"	1850 "	10 " 50 "	"	1871 "	4 " — "	"	1892 "	10 " — "
"	1851 "	2 " 60 "	"	1872 "	6 " 40 "	"	1893 "	6 " — "
"	1852 "	5 " 20 "	"	1873 "	6 " 60 "	"	1894 "	6 " — "
"	1853 "	6 " 30 "	"	1874 "	4 " 60 "	"	1895 "	7 " — "
"	1854 "	8 " 40 "	"	1875 "	4 " — "	"	1896 "	7 " — "
"	1855 "	4 " 70 "	"	1876 "	3 " — "	"	1897 "	15 " — "
"	1856 "	4 " 90 "	"	1877 "	2 " — "	"	1898 "	6 " — "
"	1857 "	5 " 70 "	"	1878 "	4 " 60 "	"	1899 "	10 " — "
"	1858 "	4 " 80 "	"	1879 "	4 " 60 "	"	1900 "	7 " — "
"	1859 "	4 " — "	"	1880 "	4 " 40 "	"	1901 "	6 " — "
"	1860 "	3 " 40 "	"	1881 "	4 " 40 "	"	1902 "	7 " 50 "
"	1861 "	3 " — "	"	1882 "	6 " — "	"	1903 "	9 " — "
"	1862 "	2 " 80 "	"	1883 "	5 " — "	"	1904 "	5 " — "
"	1863 "	2 " 80 "	"	1884 "	5 " — "	"	1905 "	6 " — "
"	1864 "	2 " 80 "	"	1885 "	3 " 60 "	"	1906 "	12 " — "
"	1865 "	4 " — "	"	1886 "	4 " 60 "	"	1907 "	13 " — "
"	1866 "	4 " 40 "	"	1887 "	5 " — "	"	1908 "	9 " — "
"	1867 "	4 " — "	"	1888 "	8 " 40 "	"	1909 "	8 " 50 "
"	1868 "	4 " — "	"	1889 "	6 " — "			
"	1869 "	6 " — "	"	1890 "	5 " 40 "			

Pojedyncze roczniki **wydań w innych siedmiu językach** od r. 1870. począwszy można nabywać po tej samej cenie co wydanie niemieckie.

Nabywającym na raz przynajmniej 10 dowolnie wybranych, zupełnych roczników Dziennika ustaw państwa przysnaje się opust 20%, a nabywającym na raz przynajmniej 25 dowolnie wybranych, zupełnych roczników Dziennika ustaw państwa opust 25%, zaś nabywającym na raz przynajmniej 35 dowolnie wybranych, zupełnych roczników Dziennika ustaw państwa opust 30%.

NB. Części niemieckiego wydania Dziennika ustaw państwa, które **zaginięły** lub doszły w **stanie wadliwym**, reklamować należy najpóźniej w **przeciągu czterech tygodni** po ich ukazaniu się, zaś części wydań nieniemieckich najpóźniej w **przeciągu sześciu tygodni** po wydaniu spisu rzeczy i karty tytułowej do odnośnych wydań, wprost w c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica III., Rennweg l. 16.

Po upływie tego terminu można pojedyncze części Dziennika ustaw państwa dostać wyłącznie tylko za **opłatą ceny handlowej** ($\frac{1}{4}$ arkusza = 2 strony za 2 h).

Ponieważ **wszystkie roczniki wydania niemieckiego** począwszy od roku 1849. i **wszystkie roczniki wydań w innych siedmiu językach** począwszy od roku 1870. są całkowicie uzupełnione, przeto można nabyć w składzie c. k. Drukarni nadwornej i państwowej w Wiedniu, dzielnica I., Seilerstätte Nr. 24., nie tylko każdy pojedynczy rocznik po cenie wyżej podanej, lecz nawet każdą z osobna część wszystkich tych roczników po cenie handlowej ($\frac{1}{4}$ arkusza = 2 strony za 2 h); tym sposobem umożliwione zostało uzupełnienie niekompletnych roczników i zestawienie pojedynczych części podług materyi.